

/Helena Södergrans minnesanteckningar om Edith Södergran, odat/

När jag skall draga mig till minnes belysande särdrag ur Ediths liv, går jag hälst tillbaka, långt tillbaka. -

Hon sitter - så ungefär 2 - eller 2½ årig - på min arm en ruskig, regnig höstdag och iakttagur ur fönstret de våta, misslynta, från skogen hemvandrande korna "Varför ha de inga regnkappor? Varför äro de utan paraply och galoscher? resonerar hon i upprörd ton.

Något år senare. Nu ha vi några höns på gården, däribland en storväxt, godmodig och fridsam tupp. Edith's speciella vän, som matas direkt ur ärtpåsen. Till våra väsens förtjusning och förundran promenerar hon med tuppen vid sin sida, med armen om hans hals; tuppen skriker långsamt gravitetiskt, som vore detta en självfallen sak. "Tuppen Apollo" kallades han av hennes och min gamla barndomsvän.

Så ännu en tid, och hon står så omkring 5 årig, vid sin fars sida, väntande på tåget. Lokomotivet står lysande i nyssfejad mässingsskrud framför stationen. "Det är en vacker maskin!" utbrister hon i förståsigpåarens självsäkra ton.

Fadren ler förtjust över sin dotters insigter i mekaniken. Så flytta vi för ett par vintrar till Petersburg. Vi få allihop kikhosta; morfar vår dör den 7de april 96 i lunginflammation - (precis 6 år därefter mormor i samma sjukdom.) Ediths paniska förskräckelse för dr Standertskjöld - en vänlig, fin och beskedlig man, men som alls icke hjälpa kunde - och hennes förtroende för den mycket enklare, judiske barnläkaren.

Till en jul får hon bokstavsklossar. Jag mins ej själv hur hon lärde sig läsa med dem - det var givet som en leksak och det var bara roligt. Katten "Catsy's svärmor bodde i Grekland", påstod hon. Grekerna hade just då igen något gräl med någon och tidningar höllo vi.

Så kommo sagorna, som dukades upp med hänsyn till den lyssnandes uppfattningsförmåga, och när de togo slut, gällde det att taga ur egen fatabur. "Men det måste sluta bra!" var fordran. "Tuppen på storkalas", en god humoristisk berättelse i en julbok uppfattade hon väl och kunde noga relatera den för vem som höra ville. - Dockorna lämnade hon mycket tidigt åt sitt värde. Av leksaker hade hon kärast en gummitiger "Tigrina". Den medtogs i badet ännu i skoltiden.

Djurvärlden fick sina personligheter. En ilsken liten vit tupp kallades "Harun al Raschla", som förföljde henne. Men katten Koti gav prompt betalt genom att rycka några svansfjädrar ur honom.

Upprepade misslyckade försök att slå kullerbytta, till vi/l/ket ändamål mormor t.o.m. måste hjälpa till genom att till hälften demonstrera konsstycket, så det lyckades.

Med läskunnigheten kom läslusten. I skrubbar och vrår satt hon och studerade gamla luntor, vid ofördelaktig belysning, till skada för ögonen.

Den stora roligheten om somrarna var, som ock i min barndom och ungdom, en färd till Zoologiska trädgården i P.borg. Alla djur välkomnades och trakterades de som fingo "serveras"; men egendomligt nog tyckte hon skilt om aporna; det jag högst ogerna följde. - Så voro båtfärddar - och den längsta sträckan tog 2½

timmars rodd hennes sommarfröjd. Ån förgrenar sig och båda armarna ha gott om intim skönhet. Riktiga små tunnlar av lövtak med smala bäckar därunder ledande till nya sjöar.

- Så dör vår kära, glada, goda fromma mormor. Och en god del glädje tog hon med sig. Yttre svårigheter och ledsamheter för oss och de första bekymren för Edith - skolan - vidtogo. Hon var väl förberedd, men det räckte en tid, förrän hon blev van vid allt det nya. Ansikten och röstars tonfall började tidigt säga henne mycket. Naturligtvis gick all undervisning lätt i henne: blott i teckning, kalligrafi och handarbete var det klenst beställt. Lärarnas och kamraternas personligheter väckte hennes levande intresse. Ur hennes livliga, på sak gående dagliga berättelser ur skolan kunde jag göra mig ett troligen ganska exakt begrepp icke blott om lärarpersonalen, utan om andan, som ledde det hela. Den i Petriskolan var mycket friare och pedagogiskt naturligare än den i Annaskolan på min tid, ehuru de tyska - och även den lilla svenska kyrkoskolan därstädes, åtnjöto ett mycket gott anseende bland hela befolkningen, varför även en god del av eleverna bestod av ryssar. Hon drog upp linjerna och vid sängdags skulle de fyllas med bilder, linjerna pekade på. Och det gick för ivrigt lyssnande öron, tills sömnen hindrade all fortsättning. Detta "berättande" roade henne så länge hon levde här.

Hennes första vers som sex eller 7 åring lydde: - - du skall dela , men icke gräla! -

Verser på rytm och rim skrev hon mest under /överstruket: "i"/ skoltiden. De följde med händelser av glad och sorgsen art. En liten patriotisk vers skrev hon som ungefär 14 årig, men också den enda. Tror ej den blev upptecknad.

Den franska lärarinnan och dito läraren voro hennes förtjusning, men denna senare isynnerhet icke utan kritik. Detta gjorde, att hon blev så utmärkt i franskan, att "elle est la récompense et la joie d'un maître. Några kamrater slöto sig till henne, men hon trivdes icke - eller fann icke det hon sökte hos någon av dem. Så tog hon till kamrat, och vän i huset en snäll, präktig men lagom begåvad flicka på 4 de klassen, som sedan icke kunde följa med. Ett bättre resonansbotten fann hon i sin småkusin, sex år äldre än hon, en icke så högt begåvad, men intelligent och energisk ung dam, som lyckades vinna sitt mål att bliva läkare. Dessa båda vänner skilde den ryska statsomvälvningen från henne. Tror icke, att hon fått några impulser av vikt av någondera av dem.

Tidigt urskiljde hon det sunda från det osunda. Under skoltiden förstod hon avsky all sentimenatlitet. Under denna period sände hon några tyska dikter till en tysk illustrerad tidskrifts redaktion; de funno dem båda djupa och vackra. Men den andra gången dögo de nyare icke mer. "Andra gången är icke bra", fick hon säga mången gång därefter. Därhemma i Raivola hade vi en innevånare (i det lilla huset jag nu bebor) en gammal est, en bildad personlighet, men icke utan fixa idéer, däribland misstanken, att de som delade stugan, ville göra honom illa. Dässutom var han faktiskt förfördelad av sin bror, så han antagligen icke kunnat fullfölja sin juridik utan levde som en sorts eremit med sina hundar och sedan med våra höns och var en trogen följeslagare på våra båtfärder. En vän av naturen tillegnade han Edith flere dikter.

Sommaren med oss var hans enda glädje. Han dog i januari 1914 under vår vistelse i Davos. Eremiten i "Hyacinta" var han.

Så utbröt hos hennes far lungsoten han ådragit sig på sina färder i bygderna och som redan härjade i hans släkt och slutade hans liv i oktober 1907.

Skuggorna föllo över vägen. Fadrens sjukdom väckte i henne fruktan för att kunna falla offer för densamma. Och som det ofta sker, fruktan bidrag därtill, beredde marken. I en av hennes dikter ur den senare skolperioden skymtar den fram, som en aning. Skolan började så småningom förlora sitt intresse för henne. "Jag tror mig kunna göra något bättre än att syssla med Steinmanns filologi" eller något ditåt. Detta på sista klassen. Under min vistelse i H:fors hösten 1908 skrev han dagligen till mig och ur dessa brev framlyste önskan att slippa skolan, som icke mera kunde ge henne det hon behövde. Hon fick fria händer: och den tillstötande sjukdomen efter föregången pleuriter gjorde slut på skolgången. Det blev flyttning hem till Raivola, förberedelse för Nummela och Januari 1909 färd dit. - Den som icke behövt närvara och deltaga i denna kamp en ung, med så mycket livskraft och stora förutsättningar därför utrustad själ fick genomgå, vet ej fullt vad sorg vill säga. Spottkoppen, britsen och sängen, heter det i en dikt ur denna period. Det dikthäftet följde till Davos och innehöll visst ett och annat av värde, men förkom 1918, då Stachels med sin stab logerade i stora byggnaden. Vi bodde då redan sen 1916 här, men Edith ville nödvändigt hålla sina speciella tillhörigheter där - jag bar dem hit hon bar dem tillbaka. Och då vi efter att hava sett tämligen mycket svart på den röda sidan, trodde naivt att allt vore vitt på den vita, blev häftet liggandes der med andra kära minnen och försvann.

Man måste leva in sig i alla förhållanden. Nya vänner, olyckskamrater, men utsikt till bättre. Första halvåret på Nummela repade hon sig raskt och när vi for hem till sommaren, fick hon /överstruket: "gav Bonsdorff henne"/ 3 gånger promenad om dagen à 1½ timme. Det var för mycket och ansträngde henne slutligen. Så blev det sämre om hösten, dåligt 1910 och slutligen beslöt vi 1911 att fara till Schweiz och där under de tänkbarast gynsamma förhållanden anlägga pneumothorax. Det lyckades "ziemlich gut" och gav nytt levnadsmod, hostan försvann ögonblickligen och tankarna fingo rum för naturens härlighet däromkring. Då vi i Maj 1913 återvände hem, muntra och glada, "seende på allt med nya ögon", fick hon sin glada sommar, sin första glada efter 1909. Så på hösten tillbaka till Davos och i Mars 1914 hem. - Som i Nummela, så ock i Davos fingo vi vänner. Och Ediths små dikter funno också resonansbotten hos en och annan själ.

Edith hade tidigt börja/t/ hysa konstintresse. Och under /överstruket: "på"/ våra vistelser i Stockholm, Berlin, Zürich, München och så i Petersburg besökte vi flitigt konstmuseerna. Hon älskade Rembrandt skildt, men sade sig senare vara som konstnär beslägtad med Arnold Böcklin. "Men han är blott för en till, som jag. Han är icke klassiker", därför mente hon. Hon hade under en tid stor svaghet för allt lysande. Hon tyckte om klara, granna färger, och det var väl också därför hon fann smak för Severjanin, ehuru hon nog såg hans poserade, och hade roligt däråt. - -

Kriget var lössläppt och vi måste bereda oss på att fortsätta med skötseln

här hemma. Och det gick ju jmförelsevis bra. Men det oundvikliga lemnade hon ej ur sikte. Men nu kände hon också sina vingar växa och märkte att det tunga ödet kunde bära en ny, stor rikedom med sig. Och hon längtade att "få sjunga".

Ett blått skolhäfte med dikter från 1912, 13, 14 visade hon 1915 åt Mörne, som fann dem stiliga. En annan gång åt Castrén, som icke alls gillade dem. Det var nedslående: men hon gav icke tappt: och på en Nummelaväns råd vände hon sig till Runar Schildt.

"Ich singe, Wie der Vogel singt
Der in den Zweigen wohnt,
Das Lied, das aus der Kehle dringt
Ist Lohn, der reichlich lohnet.

Kunde hon säga även om sig. Och det var en fågel - denna ton gick genom det första dikthäftet, 1916. Rydberg kunde hon ej med. I Almqvists Tintomara ur Drottningens juvelsmycke fann hon något av sig sjelv. Mörne såg också något av A. i hennes dikter första gången han såg dem.

- Det kom så en dag då hon kunde skriva: När jag insjuknade i lungtuberkulos drog jag den stora lotten. Icke blott resignationen, utan blicken för rikedomen, som kunde döljas under sjukdomens yttre elände. Mänskligheten trädde henne närmare från alla sidor. Jag mins en mycket mycket snuskig och mycket lagom ärlig kvinna som arenderat en liten parcell på lägenheten, vi då ännu ägde, nära stationen. Hon kände alla hennes faxer väl, men såg dock i henne något som ingen annan brydde sig om att se, eller hade ögon därför. - Edith hörde till dem man kallar noga. Intet slöseri med tid, pengar, kläder och diskning. Tallriken, som hon ätit frukost av, dög också till middag - och kväll, om det allt bjöds av samma rätt. Som alldeles liten var hon ordningsmänniska ända till pedanteri. "Jag är bestulen!" utbrast 1/4 åringen, vid hemkomsten från ett besök hos morföräldrarna, då tjänarinnorna vid en under vår frånvaro företagen storstädning hade lagt någon hennes glaskula på orätt ställe. "Vart har den minsta Pickus - (lekkattorna fingo en tid ärva den verkliga kattens namn, Pickwick) tagit vägen? Ve, om den ej snart kunde tillrättaskaffas! - Hon höll icke inne med sin åsigt om saker och ting. Vid en Nummelafärd - (efter Davosvistelsen fortsattes med kvävepåfyllnaden) förebrådde hon dr. Bonsdorff den onödiga lyxen med gayon/?/ och blomsterplanteringar kring sanatoriet. "Hellre en fripatient till!" I sanning betydde denna grannlåt så föga för de sjuka muntran. - Som hennes mor var hon anspråkslös vad klädseln beträffar och med detsamma kunde ingen sömmerska göra dem i lag. Som mormor efter att hava avlönat sömmerskan, satte glasögonen på och begynte sprätta upp vad den andra sytt, gjorde hon detsamma, där det lönade sig. Om så icke var, lades plagget å sido. Var det för dyrbart därtill, bar hon det, men ogärna. På de senare tider - den första krigsperioden - valde hon sig hälst något hon tyckte om ur färdigtsydda kläder. - En gång - det var en höst mellan Davosvistelserna - blev hon i H:fors förtjust i en röd kappa. Den var alltför röd, tyckte vi andra. "Nå, då pärlkappan!" en annan Den fick hon. Det var visst den första hennes önskan, jag ansåg mig vara tvungen att neka. Senare insåg hon det också. - Vår förmögenhetsförlust drabbade henne svårt; hon förutsåg svårigheterna. Men tillika var hon optimisten, som

icke ville sörja för morgondagen, hur mörkt det ibland såg ut. "Vad nu?" - Vi ska sälja våra möbler!" föreslog hon och det var ett gott råd. Vi hade ganska mycket därav, våra egna och min mors.

- Sysslandet i trädgården var hennes glädje. "Kom befria", sade hon och vi befriade någon av ogräs ansatt buske eller växt. Skilt tyckte hon om gredelina syrener och vita rosor. Lärkträd hörde till hennes älsklingar. Vi gingo ut "på byte" efter strandvrak - brädstumpar och annat bråte som vräkts till vår strand. Torra grenar sågade jag under hennes ledning - hon såg bättre. Hände det att jag i misstag avsågade en levande gren, förebrådde hon mig. Tingen hade namn: en yllefilt med tigerbild hette Cocoras, en brun utan bild Cocari broder. Hon låg på dem när hon tog solbad på solbadsplatsen.

- De torra grenarna samlade hon till en lång räcka, korsade över varandra tvärs över gården; senare då vi flyttade till den lilla byggnaden, samlade hon bråtet vid den stora björkens rot: "neitin lideri" kallade Mina detta ställe. Samma år hon dog, samlade hon ännu torrved och sade till mig: dessa här kan du genast begagna, de där måste få torka. - Som vi hade fått oss tillsänt och köpt en massa vykort, ordnade hon dem själv i album. Och ett har jag fullständigt kvar; hennes älsklingsalbum. - Guss Mattson's vitser och ordlekar föllö henne icke alls i smaken, men så många av hans "I dag" slogo an på henne. Vi höllö "Dagens Press" i Davos och beställde oss även Dagens Tidning som M. utgav. Det gick mera trögt med den; hon hade en liten strof färdig som hon ville sända honom tillika med prenumerationen, men var generad att göra det. Efteråt tyckte hon som jag, att hon visst hade glatt sig åt välmeningen. "Dagens Press" höllö vi - "för att ingen må bli kränkt." - Hans kärlek till granbunden/?/ delade vi av fullt hjärta. - Hon var ingen tidningsläsare och politiken lemnade hon gärna åt sitt värde - några flyktiga skolflicksfantasier undantaget - men världskriget upprörde henne mänskligt. Vi voro båda icke skilt angenämt berörda av det tyska sättet - vi hade visst gjort goda erfarenheter på flere håll - men överhuvud berördes man av översitteriet här och där. Men när ententen tog itu med hungerblokader och lögnkampanjer - då ställde hon sig på de förtrampades sida.

Maktlösa voro vi. - Mins en afton då vi lagt oss till sängs - det var nog sista vintern hon fanns här, då hon frågade mig: Har du bedit för Tyskland? Ty det brukade vi göra så gott vi kunde. Däri ligger förklaringen av problemet, varför ofta mördaren beklagas mer än offret. "Denn der Ubel/?/ grösstes ist die Schuld." - Icke gäller detta Tyskland - vi veta att alla hade lika andel däri. - Vi hade varje Pingst våra extra "pingstvandringar" upp till Suomenkyläbacken, till andra fjärrare vägar, senare kortare vägar till våra anemonängar "så slutligen" - den sista - i gräset på "ängen med de små gula solarna" med Maredinierl liggande bredvid henne i solskenet.

- Hon såg symboler i allting. Det osynliga bakom det synliga. - Hon hade fått Steiners porträtt till skänks av en antroposof - en kvinlig - härstädes, och var mycket glad däråt. Men så kom en dag då hon sade mig: vet du, jag tycker icke alls om detta ansigte. Jag har visat denna bilden åt en rikt andligt begåvad person som sade därom: Det ansiktet är "icke enfaldigt utan tvåfaldigt". Vi hava ju alla, var och en, att vara enfaldiga på var sitt sätt. Kanske Edith såg det delade i denna bild. I dikten

"Oktobermorgon" utsäger hon sin tanke. - En ung, rikssvensk diakonissa för Kivinebb och grannorterna - besökte oss och Edith blev så glad åt henne. Man bliver det när man ser någon, som "icke söker sitt." - Om "gjorda" dikter yttrade hon: det är synd. en dikt måste komma. - Det vore väl överflödigt att påpeka hur hon ingick i naturen och människans tankar. Kattorna, som vi höllo i flere exemplar, blevo fina, kloka varelser. De följde oss på båtfärderna - "först när stora matmor stiger i båten, komma ock de in" sade hon; hon var lilla matmor. Dagens små glädje och sorgeämnen blevo till dikt. - Hon sade sista vintern hon levde att hon ej ville lämna något spår efter sig. Var det en känsla av att hon kunde missförstås eller leda människohjärtan på villovägar? Hon kände sitt ansvar för det hon fått sig givet. - Det hände ofta att människor kommo med sina bekymmer om sitt - och andras. - Så brukade hon sedan säga: Vet du, vi tala det där icke om för någon fast ingen tagit tystnadslöfte. Men kanske hon tänkte att den talande sjelv efteråt hade gerna bett om ett sådant. - Fröken Nadig "Schwistera" i Davos, sjelv patient och sjuksköterska så mycket det gick an - översatte Ediths dikter - om Muralt - till schweiziskan - jag vet icke vilken kantons dialekt. De dikter hon då skrev - 1912, 13 voro nog på rim.

- Hon älskade södern. Det lilla hon fick se därav under vår vistelse i Lugano, förstördes till god del av det oupphörlga regnet. Men flere utfärder unnades oss dock och engång, i tullbyn Tesserete eller , lyckades vi träda ett stycke fram på Italiens jord. Men det gällde att icke försumma terminen för påfyllningen. Regnmolnen hängde svarta när vi satte oss på tåget och i Luzern väntade oss strålände sol? Hon tyckte om italienskan och hade redan sysslat med språket genom någon sorts metod. Engelskan tyckte hon icke om, ehuru hon även sysslade därmed, utbytande tyska lektioner mot engelska. - Mins icke alls hur hon i skoltiden förhöll sig till den ryska litteraturen - men det var ju också blott av de allra äldsta som serverades. Puschkin och Lermantoff lågo i fjärran. Men också sedan mins jag ej att hon skulle mycket ha sysselsatt sig med den. Dostojewsky tyckte hon verka för tung. Den tid hon orkade läsa mycket, läste hon les Misérables, Swinburnes dikter och den dimmiga Maeterlinck. En älsklingsbok var Rudyard Kiplings "Djungelboken." Där trivdes hon - och jag. "Vind och våg och sol på stig Djungelnåden följ dig!" -

Den soliga Majdagen 1913. Edith kände sig munter och rask, ingen hosta, inga baciller, på hemväg genom München och Berlin. Isynnerhet den soliga morgonen i parken med den ljusgröna grönskan, det gamla Pinakoteket, de gemytliga, feta servererskorna, den nordiska abborrmiddagen på pråmen "Drottning Victoria", Stockholm i vårgrönskan, Helsingfors och så Nummelakröken, under tiden vår Kirsti och jag ordnade om hemmet i Raivola. Katten Gidi vid källardörren: I am glad to see you! Pekka Pepparsven från sin nödtvungna vistelse hos Galkins till oss, som ock Tiili da Linna från sitt pensionat hos Gustavsons hem till oss på minuten. Herr Peck hade lagat vägen till hälften - i ordning för oss - och så hade Edith luft under vingarna, reste till Pborg, uppsökte sina vänner och kamrater "såg på allt med nya ögon."

Undertiden jag uppehöll mig i H:fors för ögonoperation, hushållade hon hemma med Kirsti och kattfolket. - Hon tyckte om svampfärder i skogen och hittade ganska bra. Fotografiapparaten var henne till mycken trevnad och hon förstod väl

bagagna den. "Sie können gut wählen", sade Muralt om dem han vill se av hennes bilder. "Gamla ruckel vid blomstrande träd." Kattbilder, sommarsagor, minnen från Schweiz.

- Spindlarna kallade hon de små velocipedisterna, men maska var hon rädd för. Om höstarna tillropade hon flyttfåglarna far väl och välkommen! om vårarna, då vildgässen och tranarna kommo. Talgmesarna voro som hemma hos oss och sutto ogenerat på nattduksbordet, där de visste att något fans. "Våren - det var det underbara."

"Här är paradiset", sade hon sin sista vecka då hon låg på britsen på verandan och den försenade ljusa grönskan skimrade kring träden. - Den 11/II samma år sade hon mig: Jag känner på mig, att Jesus närmar sig jorden. Hennes känning brukade ej bedraga henne, jag har sett det mer än en gång. "Vi äro så lyckliga, vi ha det ju så bra" - aldrig ville hon klaga, och blev förtretad över klagan. Hon var ödmjuk, sades det om henne. - Men hon hörde till dem som hålla sin innersta, sin känslövärld dold i djupet. Hennes far sade om österbottningar att de voro kyska. I en grövre mening, mente hon väl. I en högre, finare hos henne.

- Jag har velat uppfylla Hagars önskan. Vet icke om det lyckats att ur förströdda, hoprafsade drag ur minnet framkalla något mer än det som redan är känt. -
- -

Hennes dikts tonfall är ny, den liknar ingen annans, det syntes för längesen. Har den givit en ny syn på tingen och det och den som däröver är? -

Ett särdrag hos henne var, att hon redan i sin första ungdom kunde trivas bland alldeles gamla människor, oavsett, om de voro trivsamma eller ej. Så mins jag från vår första Nummelatid en gammal, knarrig mycket sjuk herreman, som hon ofta besökte. Jag för min del fann just ingenting, inga frukter därifrån några tråder kunde spinnas, utom medkänslan, och den var klokast att behålla inom sig. - Var det den gemensamma sjukdomen? Men sanatoriet var fullt av patienter i samma läge, men jag tror ingen av dem intresserade sig för honom. -

"Und das Laas, dem wir entgegen schreiten.

Winkt uns aus verhüllter Ferne her.

skrev hon på skolbänken. Aningarna kommo. -

Det var väl nog, att hon var så rik, att hon ej mycket behövde vänta av andra. Men ändock var ingen så villig och tacksam att taga emot, som just hon, att hon var ödmjuk, sade mig flere om henne, som hade haft tillfälle att oftare umgås med henne. I synnerhet när hon var över sin första ungdom. Hon hade sagt en gång: Liv och död ligga ej i vår hand och och allt vi hava, ha vi fått. Och vad någon fått av henne, är blott genom henne. Min innerligaste bön och önskan är, att hennes inflytande bleve till välsignelse bleve en vägvisare till honom, som är kärleken, som lider för oss och med oss ännu i dag, i gränslöst tålmod arbetande på alla, förbiseende ingen! - Jag vet, att hon på sista året fruktade för möjligheten att tagas som något mer än en väckande röst ur allt det virrvarr hon såg. Det var visst därför, hon önskade att hennes papper skulle förstöras. Hon kände sitt tunga ansvar. Vi äro ansvariga var och en, för pundet vi fått, om det nu är stort eller litet. För den, som givit oss det. - Hon ville bli

glömd, att ingen skulle veta om henne, sade hon en gång: Alla brev, riktade till henne - varande av någon betydelse, förstörde hon - utom ett, som hon bevarade som ett bevis på mänsklig godhet. - Det ligger kvar i dag som är. - Hon var uppstigen över människors hån och förakt, men också över människors beundran - icke över deras förståelse, den sökte hon och gladde sig deråt. -

En vinterkväll 1919 sitter hon vid sitt gamla skrivbord och skriver. Katten Nonno som då ännu fanns, kommer upp och lägger sig på häftet, fordrandes att bliva uppmärksammas framför allt. Så öppnar hon det inre fönstret, placerar Nonno utanför det på fönsterbrädet och stänger fönstret framför honom. Nonno, som till först gladeligen spinnande gick in på allt, blev nu varse den argan list som låg därunder, lyfte tassan hotfullt mot sin lilla mor och skulle ha rappat till om icke /överstruket: "glasen"/ rutan hindrat. "Det är helig vrede!" utbrast hon. Men Nonno var ej långsint.

Jag minns en dikt i ett förstört häfte - hon tillfrågas, vem hon är? Jag är ett svärd, ingenting annat än ett svärd... Häftet var från 1916-17. Däri eller annorstädes - säger hon: Det finnes ord, jag icke hört, men jag behöver dessa ord. Kanske ditt eget hjärta kunde säga dig dessa ord. Men har du nånsin trott ditt eget hjärta? -

Det är ett sökande, en hunger i hennes hjärta. Gud hade givit henne den blicken för äkta och äkta, för enfaldigt och icke enfaldigt och hon fick smaka många källor, men fick smak för en, den enda, som kan ha kraft att släcka törsten.

När jag såg överskriften av Hagars artikel om Selma Lagerlöf, drog jag mig till minnes två ord Edith sade om henne. /överstruket: "Med"/ Efter genomläsningen av "Antikrists mirakler" sade hon: Lag. tror icke. Hur så? Hon anförde ett ställe därur - någons samtal med någon påve tror jag - men vad de sade, kan jag ej minnas och boken försvann ur vårt bokskåp, den blev ett byte för "besorgaminen". - I "Gösta Berlings saga" fins en enda dikt, om denna sade hon: Här talar hon om sig själv.